

מסורת הש"ס

(א) ב"ק לז: (ג) וְיָסַם עֲשׂוֹתָם; (ס) וְלֵעֵלַי יָדָע: (ז) וְיִסְרֹף אֶת־עַמּוֹ, (ח) וְיִסְרֹף אֶת־עַמּוֹ, (ט) וְיִסְרֹף אֶת־עַמּוֹ, (י) וְיִסְרֹף אֶת־עַמּוֹ, (יא) וְיִסְרֹף אֶת־עַמּוֹ, (יב) וְיִסְרֹף אֶת־עַמּוֹ, (יג) וְיִסְרֹף אֶת־עַמּוֹ, (יד) וְיִסְרֹף אֶת־עַמּוֹ, (טו) וְיִסְרֹף אֶת־עַמּוֹ, (טז) וְיִסְרֹף אֶת־עַמּוֹ, (יז) וְיִסְרֹף אֶת־עַמּוֹ, (יח) וְיִסְרֹף אֶת־עַמּוֹ, (יט) וְיִסְרֹף אֶת־עַמּוֹ, (כ) וְיִסְרֹף אֶת־עַמּוֹ, (כא) וְיִסְרֹף אֶת־עַמּוֹ, (כב) וְיִסְרֹף אֶת־עַמּוֹ, (כג) וְיִסְרֹף אֶת־עַמּוֹ, (כד) וְיִסְרֹף אֶת־עַמּוֹ, (כה) וְיִסְרֹף אֶת־עַמּוֹ, (כו) וְיִסְרֹף אֶת־עַמּוֹ, (כז) וְיִסְרֹף אֶת־עַמּוֹ, (כח) וְיִסְרֹף אֶת־עַמּוֹ, (כט) וְיִסְרֹף אֶת־עַמּוֹ, (ל) וְיִסְרֹף אֶת־עַמּוֹ.

הנהגות הב"ח

(א) רש"י ד"ה חזן מחזיל וכו' פטור מבזבזין מפני וכן גי' של"ן: (ב) ד"ה וצריכה וכו' מצעיר ענין באור לקדמותו

גיליון הש"ס

נב' חזן פני לברא. עיניו ע' פ'א ב'לע י' ע"ב ויחל נח ע"ב ימות ע' ע"ב סנה' סב ע"א:

לעזי רש"י

מישט"י. מונן לשמירת אכולים וכלים.

רבינו חננאל

מתני' כל המקלקלין פטורין. תנן סתמא, ובריתא כר' אבהו דרביי' חובל ומבעיר. ואצ"ל דאמר ר' יוחנן אינה משנה אלא החובל בצריך לכלבו והמבעיר בצריך לאפרו דלאו מקלקלין ניהו, מיהו איצטריךנן לברר הייא אסורא החובל והמבעיר שלא לצורך חייב. ואהדינן מתניתין ר' יהודה דאמר מקלקל בחבורה פטור ובריתא ר' שמעון דאמר מקלקל בחבורה חייב. ואל תהמה דרישא דמתניתין כרבי שמעון במלאכה שאינה צריכה לגופה, וסופא כר' יהודה במקלקל בחבורה, דבהא סבר לה כמר ובתא סבר לה כמר. ומילתא דמקלקל בחבורה דקאמרינן פטורא דר' יהודה ור' שמעון היא, לא ביריה לן עיקר פלוגתיהו אי הוינן ניהו, ומתניתא דמפרשא בטוקלין בחבורה ר' יהודה פטור ור' שמעון מחייב לא משמע לן, אלא מגמרא בלחוד הוא דשמעין ליה. ובעשרה חבורה ומקל כ"ע לא פליגי דמחייב, כי פליגי בעשרה חבורה דמקלקל, דר' יהודה פטור וסתם מתניתין כוותיה, ור' שמעון אסר. ונרסנין באלו דבריי' בספס אל"ל רב הונא בר חיננא לבריה כי אולת לקמיה דר' יוחנן בעי מניה למאן דסבר מקלקל בחבורה פטור, שטותי שלא לשמו ושלא לאכולי, וכר' אלא שמתא דקא פשרי ליה (בבבא חדא) מאי חקין. וליא מברש מ"ד המקלקל בחבורה פטור מאן הוא אלא מתניתין בהדיא חבורה ומקל כ"ע לא פליגי חובל דמקלקל בחבורה בין חבורה דמקלקל (משמע דר'ש"י ר' יהודה מגמרא היא דשמעין פלוגתיהו. ונרסנין בבבליה נשאת אם תימצא לומר דם חבורי מחבר שהוביל בחתלה הוא עושה חבורה, היא אמרין אם תימצא לומר הלכה כר' יהודה דאמר שאין מתכוין אסור מי הולא אי בועל בשבת מקלקל בחבורה הלכה כר' אלא, ואם תימצא לומר מקלקל הוא במקלקל חלכה כר' יהודה או כר' שמעון. ור' יהודה פירושא הלכה כר' יהודה דאמר מקלקל בחבורה פטור או הלכה כר' שמעון דאמר חייב, דאי אמרת הלכה כר' שמעון דאמר מקלקל בחבורה חייב או הלכה כר' יהודה סבירא ליה דאמר דבר שאין מתכוין אסור, אלא מיהו מקלקל בחבורה הוא ושרי ל"י יהודה. ואמרנן מ"ד שר' שמעון דאמר חובל ומבעיר אע"פ שמקלקלין חייבין, מדאצטרך קרא למישרא חלכה בשבת וגמרינן דמקלקל בחבורה בעלמא בשבת חייב. ואקשינן מילה מתקן הוא כדרב אשי דאמר מה לי לתקן מילה מה לי לתקן כלי מה לי לבשל פתילה מה לי לבשל סמנין, ולא גמרינן מינה למקלקלין, ומקלקל לא אשכחנן דאיתמר. שיעור המלבן צמר כמלא רחב היסט כפול, וכן המנספ צמר וכן תחובע וכן תטווה. רב יוסף מחוץ כפוף מעיק הגדול עד ראש אצבע כשהן דבוקות זו בזו. רב אחיא בר אמי מחוץ פשוט מראש בליד עד ראש אצבע כשהן פשוטות דאע"כ (נ"א) ואע"פ(כ) אינן הוות ודתי. ר' יהודה אמר העד צפור למגדל בר. פי' מגדל זה של עץ הוא חשוב ככלוב גדול, אם פתח שער המגדל ועשה תחבולות עד שנכנס הצפור לתוכו וסגר עליו חייב, כי (ב)אשר(ב) המגדל (נגמרה) תצירה. וגם אם הולך אחרי צבי החזירי ומיין ומיין עד שנכנס לבית חייב, כי כיון שנכנס לבית והוא סגר עליו חיי צידו (והחייב). אבל אם סרד הצבי עד שנכנס לגינה או לחצר או לכיכר בשבת הרי זה אינה צידה ופטור. וזכ"א

ידאגו. ייראו מן המיתה: **דמס גדול**. יש לדאוג הואיל ושלטה מדת הדין צראש הצית: **ואמרי לה דמס קטן**. שנקללה מתחילין מן הקטן: **חזן מחזול**. צאדם דמקלקל הוא וחייב דמתן (ב"ק פו.) החזול בחבורה בשבת פטור (א) מלשם מפני שגדון צנפשו: **ומצעיר**. את הגדיש מקלקל הוא וחייב כדמתן (שם דף לז:) והוא שהדליק את הגדיש פטור מן תשלומין מפני שגדון צנפשו: **אינה משנה**. דאס מקלקל הוא פטור: **בצריך**. לדס היולא מן המצלה לכלבו ואס מקלקל הוא אכל נחזל מתקן הוא אכל הכלב: **והא סנן כל המקלקלין פטורין**. ואפי' חזול ומצעיר. וקשיין אהדידי ולרבי אבהו פריך: **מפני ר' יהודה**. דאית ליה מקלקל בחבורה פטור ולא איתפרש היכא. ול"ג **מתני'** ר' יהודה היא דלמר מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה הלכך חיובה דחזול בצריך לכלבו ומצעיר בצריך לאפרו משכחת לה דאע"פ דמקלקל הוא אכל מלאכה עצמה מתקן הוא אכל אחרים ולר' יהודה כי האי גוונא מלאכה היא משום תקון אחרים אכל מקלקל ואינו מתקן פטור. ואע"ג דרישא דמתני' אוקימנא כר"ש דקתיא קורע על ממו פטור סיפא ר"י: **וצריכה ר"ש היא**. דלמרי' מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה הלכך אין לך חזול ומצעיר שאין מקלקל ואפי' מצעיר עניס (ו) לקדמתו מקלקל

הוא אכל עניס ומה שהוא מתקן אכל אחרים לר"ש לא חשיב דהא מלאכה שאינה צריכה לגופה היא אלא משום דמקלקל במצלה ובהצנעה חייב כדיליף לקמיה: **ודליצטריך קרא**. וצ"ל דשאר מעמיני' ציוס יתירא ואפי' בשבת (לקמן קלב.) ומילה חזול הוא מכלל דשאר מצלותה בחבורה חייב: **ומדאסר רחמנא העברה דמס כהן**. בשבת (לקמן צפרק ר' אליעזר): **מה לי מסקן כלי**. הא נמי מתקן גצרה הוא ויש מלאכה בחיקון זה: **בישול פסילה**. שהוא מדליק פסילה של אצר וטומנה לתוך פיה(ס) ודךך בישול הוא זה וחייב על בבישול שאינו מקלקל האצר בבישולו אלא מתקן וטורף: **סמנין**. של מלאכת המשכן: **רב יוסף מחוי**. האי היסט כפול דמתני' כפול ממש כדיוח קצר שצין אכזב אלה משער שני פעמים: **מחוי פטור**. כדיוח שצין גודל לאכזב פעס למד הוא כפול ומתניתא שיש זו כפלים כאותו שצין אמה לאכזב: **במתני' הגד צפור**. עד שהכניסו למגדל משט"י ר' בלע"ז חייב דזו היא צידתו אכל אס הכניסו לצית אינו נידוד כצך שיואל זו דרך חלונות: וצ"י

עליה וכן משמע צפרק כלל גדול (ועל דף עה.) גצי חלוון וצפרק כל כתצי (לקמן דף קסא.) וצפ"ס ספק אכל (כדמות דף יז:) וי"ל דלשי' במקלקל גמור משכחת לה דהויא צריכה לגופה כגון חזול ומצעיר באיסורי הנאה שסבר שיכול ליתן לכלבו ולכבש זו קדרה ור' אבהו אע"ג דלא חשיב צורך מזהו תיקון מ"מ צריכה לגופה חשיב וא"ת צריך לכלבו ולאפרו היכי חשיב צריכה לגופה מ"מ צנע צריכה לגופה דלמרי' צריש הנחנקין (סנהדרין פד:) מאן שמעת ליה דלמר מקלקל בחבורה חייב ר"ש האמר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור

מדאצטריך קרא למישרי מ"ה בו'. וא"ת למה לי למילף ממילה' ינלף כולה מילתא מהבערת צת כהן דלא דחי שבת דבהצנעה איכא נטילת נשמה וחזול נמי לא מחייב אלא משום נטילת נשמה וי"ל דלענין מקלקל בחבורה ליכא למילף מהצנעה דהתם התיקון צא בשעת הקלקול אכל לענין מקלקל בהצנעה יליף שפיר דלמר העברה צא התיקון כדפי' אי נמי אי לאו דילפינן ממילה דמקלקל בחבורה חייב ה"א דלרזינה דוחה את השבת דלאו מלאכה היא והצנעה יהיה דליממעשה משום דמקלקל בהצנעה חייב: **דאמר רב אשי מה אי רתקן מ"ה** מה אי רתקן בל"י. לאו משום דסבר כר' יהודה אלא מפרש הוא אליצא דר' יהודה: **מה אי לבבשר פתירה** מה אי לבבשר סמנין. אין לפרש כמו שצישול סממנין מתקנן להיות יותר חשובים כך פתילה חשובה יותר ע"י

בישול דאי היינו טעמא דר' יהודה שאר מיתות צ"ד דלא דחו שבת מגנן כיון דלא שייך צבו תיקון דהצנעה לא אפרה תורה אלא משום תיקון פתילה ועוד שריפת צת כהן גופה מגנן דלא דחינן דמיקן הפמילה מהאמנון ואומר ר"י דה"פ מה לי בישול פתילה לאורך שריפת צת כהן מה לי בישול סממנין לאורך צביעת בגד דכי היכי דבישול סממנין לאורך צביעה חשוב תיקון ה"נ בישול פתילה לאורך שריפה ומהכא נפקא לן שפיר דכל שאר מיתות צ"ד חשוב תיקון משום מזהו דאי לאו שריפה עצמה חשיבא תיקון(א) משום בישול פתילה לא הוה אסורא אע"פ שמתקנא(ב) כצך דכיון שאינה אלא משום שריפה לא הוה חשיב תיקון ולא מייחייב וכן מוטיא מרזא לחפור לקבור זו מת לר"ש(ג) כמו מוטיא כיס לקבל זו ויזה צפ"ק (דף קא.) וא"ת שבתא לר' יהודה שפיר ששמעין בהצנעה ללאו יאילת או לחלק מדלח כחז לא תעשה מלאכה בכל מושבותיכם וכתב הצנעה ש"מ ללאו יאילת או לחלק כדפרישית צפרק כלל גדול (ועל דף ע.) וד"ה הצנעה(ד) אלא לר"ש דליצטריך למיכתב בהצנעה לחייב מקלקל בהצנעה מנא ליה דיאילת ללאו או לחלק וליכא למימר דנפקא ליה לחלק מאחת מהנה כדמפיק ליה ר' יוסי דהא צפרק הצינה (דף קג:) פליג ר"ש צהידא ר' יוסי דוריש ליה לדרשה אחריתי וי"ל דנפקא ליה לחלק מהיכא דנפקא ליה שמואל צפרק כלל גדול (ועל דף ע.) והשתא אמי שפיר הא דוריש קשה שמואל דלמר כמאל לא כר' נתן ולא כר' יוסי דהשתא כר"ש ס"ל וצפ"ק דיצננות (דף קי:) קאמר דליצטריך קרא למיסר הצנרת צת כהן משום דהוה סלקא דעתך למישרי מקל וחומר מעצודה דדחיא שבת היינו כר' יהודה דחשיב ליה תיקון אכל לר' שמעון איצטריך קרא בהצנעה לחייב כל מקלקל בהצנעה הך פלוגתא דמקלקל בחבורה מפרש רש"י דנפקא לן מפלוגתא שאינה צריכה לגופה משמע דלא צעי לר' שמעון צריך לכלבו ולאפרו ולפי זה צריך לומר דר' אבהו כר"ש ור' יוחנן כר' יהודה ואין נראה כדפי' לעיל וצ"ל דהך פלוגתא דמקלקל בחבורה קצלה היתה צידס:

האורג פרק שלשה עשר שבת

קו.

חזין מחובל ומבעיר א"ל פוק תני לברא בו'. פי' רצינו שמואל דר' אבהו סבר כר"ש דלמר מקלקל בחבורה חייב ור' יוחנן סבר לה כר' יהודה דלמר מקלקל בחבורה ובהצנעה פטור וצריך לכלבו ולאפרו לא חשיב מקלקל וחייב אפי' לר' יהודה וכן משמע צמוןן מתוך פי' רש"י וקשה דא"כ אמאי א"ל פוק תני לצבא דלחו משום דס"ל כר' יהודה מאן דתנא כר"ש משתקין ליה דכע"ג פריך צפ"ק דחולין (טו.) ע"כ נראה דר' אבהו ור' יוחנן אליצא דר"ש פליגי דר' אבהו סבר דחזול ומצעיר אע"פ שאינו צריך לכלבו ולאפרו חייב לר' שמעון דגמר ממילה והצנרת צת כהן ור' יוחנן סבר דר"ש נמי לא מחייב אא"כ איכא קלמ תיקון כגון דצריך לכלבו ולאפרו דמילה והצנעה איכא קלמ תיקון שהוא צורך מזהו אכל לר' יהודה אפי' צריך לצבא צריך ולכלבו פטור דאין לו תיקון חשוב דאין דרך לחזול בחצירו כדי ליתן לכלבו או לשרוף גדיש כשציל האפר אע"ג דכל שזוט מקלקל הוא(א) כדלמר"י צפ"ק דחולין (דף טז.) סנין של צ"ז מותר לשחוט צה(ב) מודה ר' יהודה לענין שבת דחייב דרוקא לענין ע"ז ה"חשוב מקלקל דכחצי ולא ידעך צריך מאומה מן המרס ולא חשיב ליה נהנה כיוון דקלקולו יתר על תקונו(ג) ור"ת מפרש דהא דחשיב לר' יהודה מקלקל בצריך לכלבו ואפרו לפי שאין

התיקון צא בצומה שעה אלא לאחר מכאן דלאחר שפעשית חצורה צא הדס' ולאחר שכלתה ההצנעה צא האפר אכל שזוחט בשעת הקלקול צא לה תיקון שמוטיא מידי אצב מן החי וקורע מימרמז אימתא אילניש דיצנינה חשוב ליה לר"י נמי תיקון לפי שבעשת הקלקול צא לו התיקון וכן בהריגת המוקצין (קטא:) חייב לר' יהודה דצא התיקון בשעת הקלקול ולר"ש פטור משום דהויא מלאכה שאינה צריכה לגופה וקורע ע"מ לחפור ומוחק ע"מ לכתוב דמייחייב לביע' אע"ג שבעשת הקלקול אינו צא התיקון היינו משום שהקלקול גורס תיקון יותר טוב לבסוף(ד) ותיקון גמור הוא שהרי אינו יכול לעשות התיקון אלא ע"י הקלקול:

בחובל וצריך לבבשו בו'. וא"ת ור' אבהו דלמייב אפי' צאין צריך לכלבו כיוון דאין צריך כלל הויא מלאכה שאינה צריכה לגופה דלע"ג דלמייב ר"ש מקלקל בחצורה מ"מ צעי צריכה לגופה כדלמר"י צריש הנחנקין (סנהדרין פד:) מאן שמעת ליה דלמר מקלקל בחצורה חייב ר"ש האמר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור

מקלקל בחבורה חייב ר"ש האמר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור **בחובר** וצריך לבבשו בו'. וא"ת ור' אבהו דלמייב אפי' צאין צריך לכלבו כיוון דאין צריך כלל הויא מלאכה שאינה צריכה לגופה דלע"ג דלמייב ר"ש מקלקל בחצורה מ"מ צעי צריכה לגופה כדלמר"י צריש הנחנקין (סנהדרין פד:) מאן שמעת ליה דלמר מקלקל בחצורה חייב ר"ש האמר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור

מקלקל בחבורה חייב ר"ש האמר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור **בחובר** וצריך לבבשו בו'. וא"ת ור' אבהו דלמייב אפי' צאין צריך לכלבו כיוון דאין צריך כלל הויא מלאכה שאינה צריכה לגופה דלע"ג דלמייב ר"ש מקלקל בחצורה מ"מ צעי צריכה לגופה כדלמר"י צריש הנחנקין (סנהדרין פד:) מאן שמעת ליה דלמר מקלקל בחצורה חייב ר"ש האמר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור

ואין

הוא אבל מילה גופה דברי הכל דחיא. מנא לן. ונאמר דבריו זה כמה טעמים, והעיקר הלא מה שאמר ר' יוחנן כי ידבריו שרין עם הבריתא ועליהן אנו טומכין. והואיל והוצרך הכותוב לומר ובינים להחיות הבריה בשבת שזוהי מצוה, הודיע אונתו שחבורה בעלמא חזון מן המילה אסור לעשותה וחייב ליה בשבת. ומדאסר המילה בערה גבי צת כהן מכלל דלמייב מחייב חייב. כבר ידעת כי ד"י מיתות ננסוין לבית דין אסורין שריפה הרג וזתק, כי כהן שזינתה מיתתה שריפה וזתק(א) אחת חזון תעמורין כדכתיב(ב) ויורא(בא) ובת איש כהן כי תחל לזנות וגו' באש תשרף. ובמסכת סנהדרין בפרק ד' מיתות (דף נג) זכור הוציא מצות שריפה ואמרו, מות שריפה הנשרפין חזי משמעין אותו כובל עד ארכובותיו ונותנין סודרין קשין לתוך רחב וכורך על צוארו, זו מושך אצלו זה מושך אצלו עד שפוחת את פיו ומדליק את הפתילה וזוהק לתוך פיו. ופירשו בתלמוד מאי פתילה, אמר רב מתנה פתילה של אבר. ועל פי זה נאמרה כאן מה לי לבשל פתילה מה לי לבשל סמנין, כלומר פתילה של אבר שתישרף בה בת כהן שזינתה. וההדיו הקב"ה את ב"ד שלא שריפו המתחייבים שריפה ביום שבת כמה שנאמר (שמות קח) ואת בערת אש בכל מושבותיכם ביום השבת, על פי מה שנפרש פסוק זה כי בית דין הוא מדיבר. כמו שנה' בראש סנסת יבמות (דף ק) מושבות מה המלוד (לומר), מכדי שבת חובת הגוף היא וחובת הגוף נותנת בארץ ובחצורה לארץ, מושבות דכתב דחמנא למח' ל. משום ר' ישמעאל אמר תלמידי אמר לפי שבאמר (נדרים)

עין משפט ונר מצוה

בב א מיי פ"ג מה' אכל הל' י' סתם שם טוש"ע י"ד ש' שדר טעף ה' בב ג א מיי פ"א מה' שבת הל' י' ופ"ח הלכה ו' ופ"י הלכה י' ופ"ז הלכה א סתם לאין סה:

בד ד מיי פ"ט מה' שבת הלכה ו':

בה ה מיי פ"י מה' שבת הלכה יט סתם לאין סה טוש"ע א"ח סי' שזי טעף א':

מוסף רש"י

פוק תנא לברא. דעושת הוא (סנהדרין פב.) אינה מושבה. לא שנית מעולם צניח המדרש (ביצה יב.) דליתיה נמי פטורי (ב"ב לד.) ואם תמצא לומר מושבה. אס יאמרו תאזיז שמשית (ביצה יב.) בצריך לבבשו. דהיי מקלקל על מנת לתקן. והא דתנא (לקמן קו:) גזר הדס אע"פ שלא ילח, משום דאצב הוא דלמייב(ב) (ב"ב לד.) מה לי לבשל פתילה. של אבר מתוך וזוהקן לתוך פיו ויודעת לתוך מעין, והאי גמור גמור הוא ואל תמלאה אהל, דלמשכן ולפינן ויבטול סמנין היה כמלאכה המשכן לצבט כמלת ותולעת שני (יבמות ג.) העד צפור. מן החוק עד ששכניסו למגדל עץ שקרין משט"י, או הגד צני מן החוק עד שהכניסו לצית חייב. דימין דהכניס צפור למגדל ועל לפניו, הרי הוא אסור ויעמד ויעממה לציתו, וכן צני צניט ועל כפיו, אכל צפור שהכניס לצית ועל כפיו פטור, שיואל זו צרך חטות ואין כאן צידה, או עד שהכניסו מן החוק לצניב ועל לפיו אין זו צידה (ביצה בד.) והכ"א צפור למגדל. אלא צידתו אסור אמת. אכל צני אין צריך עד ששכניסו לצית, דלף לגינה ולאכר ולצניב חיי צידה (סו.)

מוסף תוספות

א. וא"כ היכי מחייב וכו' הואיל ופטור ר' יהודה מקלקל בחבורה אע"ג דהוי תיקון מבקשת. מוס' הלכ"ס. ב. שכל מה שאין דרכן של בני אדם לקלקל בשביל אותו התיקון, אין זה מתקן אצל שבת, והטעם, משום דמלאכת מחשבת בעינן. רמב"ן. ג. מקלקל הוא. מוס' הלכ"ס. ד. כדמשמע לעיל דקתי' מתני' ר' יהודה מוסיף את השבט, מכלל דבכל אבות דקתי' מתני' מודה. מוס' הלכ"ס. ה. שהוא מגרע הבהמה מולדות ומצויה ומלאכה. מוס' הלכ"ס. ו. אבל גבי שבת מלאכת מחשבת אסרה תורה ודוך העולם לשחוט ולאכול. מוס' הלכ"ס. ז. לארץ, וראוי ללכתיו. מוס' הלכ"ס. ח. במבטלה. מוס' הלכ"ס. ט. דלוקח העפר. מוס' הלכ"ס. י. למיסר חובל בעלמא. מוס' הלכ"ס. יא. שבת צורך המצוה. מוס' הלכ"ס. יב. דפטור. מוס' הלכ"ס. יג. הואיל והחפירה נעשית בשבת דבר שאינו לצורך. מוס' הלכ"ס.

רב נסים גאון

מדאצטריך קרא למישרא מילה. עיקר ידילה בתורה כהנים ובינים השמיני ימול ימול ואפילו בשבת, ומה אי מקיים מחללה מות וימת בשאר מלאכות חזון ממילה. או מקיים אני מחללה אף בשבת ומה אני מקיים ימול חזון מן השבת, ת"ל ובינים ואפילו בשבת. ובפרק ר' אליעזר (דף קלב) אמר עזר עד כאן לא פליגי אלא בבכשורי

הוא אבל מילה גופה דברי הכל דחיא. מנא לן. ונאמר דבריו זה כמה טעמים, והעיקר הלא מה שאמר ר' יוחנן כי ידבריו שרין עם הבריתא ועליהן אנו טומכין. והואיל והוצרך הכותוב לומר ובינים להחיות הבריה בשבת שזוהי מצוה, הודיע אונתו שחבורה בעלמא חזון מן המילה אסור לעשותה וחייב ליה בשבת. ומדאסר המילה בערה גבי צת כהן מכלל דלמייב מחייב חייב. כבר ידעת כי ד"י מיתות ננסוין לבית דין אסורין שריפה הרג וזתק, כי כהן שזינתה מיתתה שריפה וזתק(א) אחת חזון תעמורין כדכתיב(ב) ויורא(בא) ובת איש כהן כי תחל לזנות וגו' באש תשרף. ובמסכת סנהדרין בפרק ד' מיתות (דף נג) זכור הוציא מצות שריפה ואמרו, מות שריפה הנשרפין חזי משמעין אותו כובל עד ארכובותיו ונותנין סודרין קשין לתוך רחב וכורך על צוארו, זו מושך אצלו זה מושך אצלו עד שפוחת את פיו ומדליק את הפתילה וזוהק לתוך פיו. ופירשו בתלמוד מאי פתילה, אמר רב מתנה פתילה של אבר. ועל פי זה נאמרה כאן מה לי לבשל פתילה מה לי לבשל סמנין, כלומר פתילה של אבר שתישרף בה בת כהן שזינתה. וההדיו הקב"ה את ב"ד שלא שריפו המתחייבים שריפה ביום שבת כמה שנאמר (שמות קח) ואת בערת אש בכל מושבותיכם ביום השבת, על פי מה שנפרש פסוק זה כי בית דין הוא מדיבר. כמו שנה' בראש סנסת יבמות (דף ק) מושבות מה המלוד (לומר), מכדי שבת חובת הגוף היא וחובת הגוף נותנת בארץ ובחצורה לארץ, מושבות דכתב דחמנא למח' ל. משום ר' ישמעאל אמר תלמידי אמר לפי שבאמר (נדרים)

^[1] ר' יהודה וצריך לבבשו בו'. וא"ת ור' אבהו דלמייב אפי' צאין צריך לכלבו כיוון דאין צריך כלל הויא מלאכה שאינה צריכה לגופה דלע"ג דלמייב ר"ש מקלקל בחצורה מ"מ צעי צריכה לגופה כדלמר"י צריש הנחנקין (סנהדרין פד:) מאן שמעת ליה דלמר מקלקל בחצורה חייב ר"ש האמר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור

^[2] דלמייב ר"ש מקלקל בחצורה מ"מ צעי צריכה לגופה כדלמר"י צריש הנחנקין (סנהדרין פד:) מאן שמעת ליה דלמר מקלקל בחצורה חייב ר"ש האמר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור

^[3] דלמייב ר"ש מקלקל בחצורה מ"מ צעי צריכה לגופה כדלמר"י צריש הנחנקין (סנהדרין פד:) מאן שמעת ליה דלמר מקלקל בחצורה חייב ר"ש האמר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור